

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Admiranda Regni Sinensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

ADMIRANDA REGNI SINENSIS.

Nihil Oriente toto, quod cum Sina conferri mereatur, siue diuitias incolarum, mores & ingenia, siue soli ubertatem spectes, inuenitur: in multis Europæ nostræ par est, in pluribus superior: homines Iaponibus similes colore, vultu, & acumine ingeniorum: cætera differunt; soli conditio, hominum natura, mores instituta, ita vt hoc vnum enixè conatus appareat, nullo vt horum similes, sed potiùs contrarii essent omnibus. Color iis candidus, ingenium excellens, vultus Europæis dissimilis, oculorum orbis pusilli, nares crassæ & rasimæ, vtacula quasi sarrigatur: Regionis tēperies, qualis Europæ nostræ. Nam a 22 ad 27 vel 28 poli arctici gradum protenditur, quantū eundem hactenus ex historiis & narrationibus incolarum scire licuit. Plurima sunt illie admiratione dignissima.

Multo se in primis latiùs Sinæ Regis imperium extendit, quàm illius nobis noti Monarchæ, vni regno imperantis. Tradunt eorū annales, & coniecturis id nititur, magnam veri speciem præ se ferentibus, ab Austro ad Aquilonem 400 longitudine, ab ortu ad occasum plus 300 leucarum spatium latitudine complecti. Ad Tartarorum fines pertingunt: cum quibus crudelia & assidua ferebello gerunt. Rarò, nonnunquã tamen, induciis pactis mutua negociatione & mercaturâ vtuntur; quo tutiores sint a subitis Tartarorum incursionibus, integrum limitē altissimo densissimoque muro, plus minus 300 leucarum ambitu, cinxerunt. Dant hoc annales & topographica illorum tabulæ. Regio tota in prouincias diuiditur, quarum singulæ, regna Europæa, & spatiorum latitudine, & oppidorum multitudine, & hominum frequentia ac diuitiis, adæquant. Harum præcipuæ, Panquinum & Nanquinum, quas regias vocant: id ea causa, quoniam Panquinum, quæ Tartaris finitima est, a multis iam annis Sinæ Imperator regere consuevit. Nanquinum & ipsa metropolis; in continente terre media, nisi q̄ mari paulo propior; olim Regum Sinensium, nunc Proregū sedes: quibus duabus 7 aliæ singulis Prouinciæ subduntur.

Altera laus est, incolarū multitudo, qua omnes alias regiones longè videtur anteire, plurimæ in singulis Prouinciis vrbes, oppida, castella, mirum dictu quàm ampla & munita omnia:

pagi & vici innumeri, quorum multi pares magnis nostratibus
 bibus: domus, fora, plateæ, viæ (quæ omnes & rectæ & latæ
 admodum) vix homines capiunt. Nec tellus modo, sed & ipsi ho-
 uij, quibus vastissimis & pulcherrimis tota regio, quasi venis qui-
 buldam, speciosè & fructuosè intersecatur, habitatoribus referta.
 Nam nauigijs magna pars pro lare domestico vruntur: ibi ar-
 tem cum familia & vxoribus degunt, ibi liberos parant & edu-
 cant. Ciuitatum diuersæ sunt formæ, diuersæ leges, diuersi
 magistratus; alii aliis superiores. Earum, quæ muris cinguntur,
 quinque genera cõperio, primùm vocant Fun; quo nomine ce-
 lebrantur vrbes maximis Europæ vrbes æquales: harum in singu-
 lis prouincijs 8, 10, vel 12 ferme numerantur; inter quas, licet sin-
 gulæ plures sub ditione sua minores vrbes contineant, tamen
 mē est quasi metropolis prouincia, in qua Prorex habitat, (quæ
 illi patria lingua Tutan appellant) & cum eo regium conciliant
 ita fit vt huiusmodi maiores vrbes, Fun dictas, in monumentis
 illorum, plures 150 inueniam. Secundum genus vrbiũ paulo
 minorum, Cheu nuncupant; quarum idem ferme numerus, &
 singularum variæ præfecturæ ac iurisdictiones. Tertio generis
 men Hieu indiderunt; quarum numerus plusquam 1120, quæ
 cum mediocribus Hispaniæ vrbes comparari. Alia duo ge-
 nera militaribus potissimùm copijs deseruiant. Vnum Hio-
 minant, vbi degunt præsidarii milites, indigenæ omnes, cum
 externo milite non indigent) cum liberis & contubernijs, &
 ijs mercatoribus artificibusque, qui ad vitæ commoditates ne-
 cessarii sunt. Magnæ etiam hæ vrbes & numero 500, & 7 de-
 trahantur. Alterum minus paulo, quod in annalibus illorum
 2593 numero censetur; Sed, quia milites in varijs regni vr-
 bus præsidii causa stationes habere soliti sunt, non planè nu-
 merus albo militari responderet. Pagorum & municipiorum mul-
 titudo tanta, vt nequeat numerari: hi singuli, quibus vrbes
 sub sint, à quibus iura & leges sibi petendæ, norunt. Lu-
 stri condendi, ciuiumque censendorum non eadem, quæ His-
 pani, ratione vruntur. Nam præcipuos tantum viculorum
 que familia recensent, non singulos; quin immo sepe, et 10,
 ne tres quidem. Milites etiam præsidarios, & tribunos, cen-
 sionesque regios, quorum omnium ingens numerus est, præter-
 eunt: his ergo non connumeratis, in monumentis eorum tradi-
 tur, incolas excedere numerum septuaginta milionum & ducenta-
 torum & quinquaginta milium.

Tantæ hominum multitudini larga soli bonitas vberum
 sum

dum suppeditat, non ad necessitatem modò leuandam, sed ad
 explendam etiam voluptatem. Reliquus orbis huic tractui ferti-
 litate cedit: nihil incolæ, licet plus nostris ventri dediti, deside-
 rant: nihil desiderari videtur posse. Omnes plateæ & vici car-
 nariis, cauponis, macellis referti sunt: tanta vbiq; gallinarum
 aliarumque auium & piscium copia venalis; vt cum aspicias, exi-
 stimes illam absumi ab incolis non posse, Sin incolarum multitu-
 dinem spectes, vix fieri posse putes, vt vlla annona cibiorumque
 copia tot barathris & voraginibus escarum sufficiat; abundat tri-
 tico, ordeo, oriza, milio, cicere, & aliis Europæis leguminibus; o-
 leribus etiam, vt brassicis, lactucis, raphanis, & similibus; abundat
 melopeponibus, malis, piris, persicis, nucibus, castaneis, pineis
 nucleis, pomis aureis præstantissimis, vix etiã quibusdam in locis
 (se quibus tamen vinum non exprimunt) & aliis fructibus, partim
 Europæis, partim Indicis, partim natiuis & propriis, gustu admo-
 dum iuuauibus. Animalium ibidem magna vis domesticorum, vt
 vaccarum bouumque armenta, & porcorum greges; quibus Sinæ li-
 berissimè vescuntur: siluestrium quoque ferarum, aprorum, le-
 porum, cuniculorum, & huiusmodi aliarum. Equorum magna
 copia; qui licet marini sint, robusti tamen, & ad iter cõficiendum
 aptissimi: maximè, qui in mediterraneis locis nascuntur, vbi reli-
 qua quoque, quam quæ in littoralibus, meliora. Aues passim plu-
 timæ, feræ & cicures; gallinarum, anatum, & anserum nutrien-
 torum maxima cura: quapropter tanti greges vbiq; vt maxi-
 me sint admirationi; oua non subdunt matribus; sed simo indita
 cludunt: nec vlla glorientes gallinæ, nulla incubantes: vt pepe-
 nere, porro pascuntur. Siluestrium multæ nostris auibus simile,
 multæ dissimiles figuris, diuersæ plumis, & colore variæ, natura ac-
 cidole multiplici, pleræque mensis aprissima. Piscium par prouē-
 tus: marinos plerosque agnosceas, qui in Europa inueniuntur,
 mugiles, alosas, haleces, lingulacas, & id genus alios. Fluuui pis-
 culenti omnes, nec vlli pisces mortui, viui omnes, venduntur, eã
 ad rem in aqua ludentes ad forum deuchuntur; quanta copia ci-
 bariorum, tanta & vilitas, bis in die ad saturitatem, vel inopes, co-
 medunt: nec tamen dimidii barzii impensam faciunt; potus
 illis, non vini; sed ditioribus, ex fructu quodam quem SE-
 CHIAS (Sinensium pomorum is lapidissimus) dicunt; cæteris
 et oriza.

Diuitiæ huius regni propè incredibiles, multis in locis auri, ar-
 geni, cupri, ferri, plumbi, & aliorum fossilium fodinæ inueniun-
 tur. Merces hinc plurimæ & pretiosissima; serici, linei, & gossipinæ

pāni, omnis generis; aluminis, hydrargyri, chrysolcollæ, crocodi-
 ris, minii, camphoræ, margaritarum, reubarbi, porcellanorum va-
 forum, & xilini, maxima copia; adeo ut à mercatoribus exreis,
 certa ad minimum duplicandi pretii spe, exportentur. maris adu-
 onerariis, actuariis, & littribus, & flumina referta sunt phaleis,
 lembis, cimbis, & aliis orariis vestrorumq; nauigiis. Gossipi pa-
 ni tenuissimi vlnæ quindecim tribus Barziis, serici vero duobus
 aureis veneunt: neque cariores sunt ceteræ merces. De vectig-
 libus regis si quod res est dicam, rem forte incredibilem pite-
 que, sed isthic planè compertam referam: solum Sinarum Regem,
 omnibus simul Europæ & Africæ Regibus Principibusque, mi-
 to esse ditiozem, hoc, cæteris omisiss, ex duobus duntaxat vec-
 galibus licet deprehendere: quorum prius consistit in capitan-
 ne omnium subditorum, à quibus ei tres mazii (medio oranti
 nostro æquale precium est) penduntur. Quare, cum ea sit
 larum multitudo, annum hoc vectigal triginta miliones ex-
 necesse est. Posterius colligitur tributi nomine, ex omnibus
 quæ vel tellus profert, vel Sinarum artificio sunt elaboratæ, per
 ipsum, iusto calculo perlectis singularum ciuitatum rationibus,
 seu canone tributorum, perspexi, ad sex & viginti miliones con-
 scere: ita duo hæc vectigalia amplius quam quinquaginta
 miliones conferunt. Iam verò quam summam accipiat ex merc-
 bus, vltro citroque diuenditis aut permutatis, mire nequibus
 quod mercatorum nauiumque innumera sit multitudo, singula
 quidem naues, pro appulsu & funis religatione, vnum colorem
 pendunt. sola Canthoris prouincia (in qua Lusitanis negotium
 permittitur) in Regis fiscum, eo nomine, quotannis in ferrea pi-
 corum argenti, vel (vt alii) quatuor milia: tria verò picorum ar-
 ti milia, octo ferme nostros miliones conficiunt. Vnde intelligis
 quid ex omnibus prouinciis emolumentum capiat, cui vna, non
 maxima, tantum auri suppeditet. In singularum prouinciarum
 vrbe præcipua, regii fisci domus vna est, in quibus magnæ diuiti-
 sunt, sed nihil ad eos thesauros, quos in Panquini & Nazquar-
 rariis congestos seruant; in quibus tantum rudis & cuncta
 & reliqua pecunia esse constant ab omnibus perhibetur, rem-
 nem id proisus credulitatem superet. Accedit soli & calidissima
 lubritas atque amanitas, quantam alibi non puto, terre imper-
 cies plana, quamuis (quod auget vehementer spectantium vici-
 ptatem) nonnullis in locis clementer in colles affurgat, & nemo-
 ribus vestiatur, tota sic quasi manu parata, vt à duobus flumina-
 bus, quaqua versum Mandarinis (sic magistratum vocant) vnum
 tunc,

fuerit, hominum opera deductis, irrigari & inundari queat. Vnde
 fit ut feruor æstatis minimè sit molestus, & solum mirificè læcun-
 detur. Suspiciari queas, natura in ibi experiri voluisse, quantum in
 regionis alicuius fertilitate & pulchritudine valeat efficere, picta,
 non veta, species videtur. Equidem nunquam id mihi ipsi persua-
 sissimè, nisi maximo labore atque sollicitudine, ex illorum libris to-
 pographiam quandam oppidorum, urbium, siluarum, fluminum,
 lacuum, quibus ornatur, mihi confici curassem. extauit
 cum naturæ industria hominum ars. Nam multas immetis
 sudoribus fossas nauium capaces per totam regionem duxe-
 runt; quibus sibi mutuo merces oppida transmittunt: quæ
 ad vnum omnia muris è quadrato lapide cinguntur; muri
 altis turribus, minis, & portis egregio artificio extractis: pla-
 teæ ad perpendicularum directæ admodum latæ sunt, tam longæ
 autem, ut plerunque ab vna urbis parte ad alteram vsque proten-
 dantur: singulas plateas duæ vtrinque portæ inuicem oppositæ, &
 amplis porticibus ornatæ, claudunt. Artifices ita diuisi per urbem,
 ut qui vnius artificii sint, vna in regione ab aliis seuncti habitent:
 eadem & mercatorum metatio, pro mercium varietate. domus,
 nostris ædificiis, structura & magnitudine cedunt, in vnicam enim
 contignationem assurgunt: quia tamen cæruleis omnes lamellis
 conteguntur, propter viarum quoque amplitudinem, populi fre-
 quentiam, annonæ & mercium passim prostantium copiam, nec
 clarissimis Europæ ciuitatibus postponendas iudico. pontes tã in-
 tribus quàm in agris plurimi, partim sublicii, partim marmorei,
 tantæ amplitudinis & magnificentiæ, ut à Romanis illis rerû Do-
 minis extracti videantur. Nec mirum; nã Sinæ industria mortales
 omnes superant, nec cæcis, nec claudis, nec aliorum vsu membro-
 rum desitutis, deest solertia, qua sibi victum parent. rari mendici
 cernuntur. ab ipsis ferè incunabilis pueri labori se dant; & omnes
 plura opificia ediscunt: ut, si quod minus vtile fiat, aliud suppedi-
 tet, quo se suaq; tueantur. videtur illis natura subtilitatem quan-
 dam admirabilem, & facilitatem promptè addiscendi mechani-
 cas artes quasuis inseuisse. vix discere cœperunt, cum ad artis cul-
 men peruenere; & quæ facere didicerunt, mira celeritate perficiunt.
 Hinc fit, ut operosissima quælibet vili precio cõemantur, par v-
 triusq; sexus in iis operibus dexteritas, par sollicitudo, & domesti-
 cæ rei augedæ studiũ. nihil tã nulli præcii vel terra vel mare sug-
 getat, q̃ illis sit inutile. quæ reliquæ nationes ut friuola futilia que
 abijciunt, à Sinis sedulo colliguntur; animalium ossa, piscium spinæ, fru-
 ctuum nuclei & putamina; ex quibus sphaerulas, annulos, icõtulas,

& alia ludicra affabre coniciunt. denique (quod caput est) melioris orbis portio tanta pace & tranquillitate fruitur, nec tam commodis legibus & institutis administratur: quæ laus mirabilior est, in tanta cæcitate & veræ lucis ac fidei Christianæ ignorantia, quæ tamē sola rectæ gubernationis vi ostenditur. Sed hac de re sequenti capite commodius.

DE REGE Sinarvm, AFFINIBVS EIVS, MANDARINIS, ET CIVILI disciplina.

Magnificencia potentiaque Regis, & cognatorum & Mandarinorum potestas, politia modus, apertissima rerum omnium coordinatio, eiusmodi est, ut difficulter in oculati testes non fuerit, queat persuaderi. Mulperudo & frequentia hominum, & omnium ad victum necessariorum abundantia, & divitiarum, & industria, (de quibus diximus) & summa Mandarinorum prudentia & æquitas, & indigenarum erga Mandarinos obsequantia & obedientiaque sunt in causa; cur brevissimo spatio temporis ad ea perducant, in quibus parandis gætes alia multum temporis & opere absument. paucissimis Mandarinis diebus exercitus vel ducenti milium conferunt; maximas etiam classes celerrime instruunt: genus navium, hancones & iucos vocant, nostris corbitis non absimilem numerum, quadringentarum vel quingentarum. Rex ipse cum auctoritate Paquini degit; cuius urbis tam magnitudo est, ut eques expedire illam 24 horis transmittere vix queat: trino muro saxeo circumtraditur: reliqua quæ de ornatu, ac magnificentia, & opibus urbis Sinarum referunt, prætermitto; quod sciam illa fidem non habitura. hoc tantum: cunctis totius notis orbis urbibus, vel excellentiore esse, vel æquale. Regi una vxor est, quam Regina loco habet; multa palatiales. intra septa palatii solæ feminae degunt, & eunuchi; quorum magnus numerus, & opes maximæ; præter hos nulla Regi libertas: ipse maiestatis tuendæ gratia, nunquam pedem effert e regia; que magne alicuius urbis ambitum cõplectitur, & tota crasso muro circumdatur. interius, æditissimis turribus & cõcamerationibus, regioifico planè apparatu & luxu splendet: quindecim in ea spatia sunt disposita: Singulis adiacent amantissimi horti, & nemora referta feris venaticis & avibus: Stagna etiam & fontes pellucidi, & flumines perennes. quæcunque hæc piscatione, venatione, & aucupio impeditant. Ita Rex, intra regiam, ab una Prouincia in aliam, minimo labore,

labore cōmeat, & vitā Phæacū planè, voluptatis plenissimā (vt rē-
 tur miseri) transigit. demortuo, maximus natu filius in regnum
 succedit: alii regi liberi, cū ad certam petuenerūt atate, regni
 legibus, adhuc penè pueri, ad varias prouinciarū vrbes relegātur,
 ibi singulis palatia Regis sumptu exadificantur, Panquincensi isti
 palatio similia, sed minūs splendida, vt iisdē cōmodis & amānita-
 tibus se recreet atq; oblectēt. nihil illi sibi imperii vindicant, ne-
 que administrationi bellicę vel cipili sese immiscēt: Prouincia, in
 qua degunt, egredi nō licet: in publicū rarō procedūt: cūcti, vt re-
 gios liberos, obseruat & honorant: certa illis & ampla vectigalia
 de fisco regio in singulos annos numerātur: famulos & domesti-
 cos Mandarinōs Rex quos vult tribuit: ita pōpa, sumptus, & opes
 illis dignę regibus; certis tamen cōpedibus vincēta potentia, ciui-
 liū bellorū & seditionū metu Regem liberat, his etiam vna cōiux
 iusta, multa cōcubina: & patri primogenitus in illo palatio suc-
 cedit; reliqui filii, vt priuati, diuites tamē viuūt, paterna cōtēti hę-
 reditate: hoc etiā priuilegio gaudēt, quōd à Mandarinis plecti nō
 possint, nisi regis iussu; qui commeritas pœnas quandoque exigē.
 hi regi liberi natu minores, eorūq; posterī, primores sūt Sinarū;
 etsi (vt diximus) nulla potestate vel magistratu præditi. Singulis
 prouincijs (quas is esse meministis) vnus prorege præst, & in
 prouincię metropoli habitat; huic addita sunt regia duo concilia;
 pacis & belli; item regii patrimonii quæstor, multi præterea ma-
 gistratus, inferiores, & sub præfecti; qui per ceteras vrbes distri-
 buuntur. omnes hi magistratus, Mandarinī nominantur; quos si
 excipias, reliqua multitudo, etsi multi opibus excellant, plebei
 censentur, nec alia Sinarum nobilitas. duo sunt Mandarinorum
 ordines: vnus militarium, qui bellis præpositi, exercituum, clas-
 sum, & armorum curam gerant: Alter iuris peritorum; qui suum
 reddunt vnicuique, iuredicendo, fisco administrando, & ciuili-
 bus negotiis præfunt. his priores illi subjiuntur, & arma togę
 concedunt. militares Mandarinī perpetui sunt, & in parentis lo-
 cum semper primogeniti succedunt, (minores natu plebi annu-
 merantur) & alii alijs præpositi sunt. ad dignitates enim non a-
 lijs gladijs, quā virtute & meritis conscendunt. Togati Man-
 darini non nascuntur, vt bellici, nec perpetui sunt; sed vt plurimū
 tertio quoque anno à magistratu remouentur; nec vllum impe-
 rium habent, nisi quo tempore magistratu funguntur; eo amoti,
 si ritē administrarunt, valde ab omnibus, etiam priuati, coluntur,
 & multis præclaris priuilegijs fruuntur: Si minus rectē, domum se
 recipiunt, & cōmuni cum vulgo iurē vtūt. Magistratus hic non
 KKk 3 generis,

generis, non gratiæ aut fauoris iudiciū est, nec à mera regis volū-
tate dependet; doctrinæ & meritis defertur: A concilio nāq; regio
Candidati certis legibus examinantur, quorum placuit eruditio,
iis magistratus defertur. ita ab vno dignitatis gradu, ad alios al-
tiores ascendunt, pro vt sapientia & probitas merentur: quod Si-
narū lege cauetur & euenit plerūq; vt ferè omnes Mandarinū
singulos seriatim ordines euehantur. Habitus eorum minimum
differt à Venetorū Patriciorum vestitu; toga talaris, manicae luteæ,
cingulum sericū trium digitorum latitudine; pileus altus in semi-
mittā retro desinit, & magnis vtrinque auriculis insignitur. pecu-
liaris hæc & præcipia Mandarinorū nota. Hos plebs diuinis sermo-
nibus prosequitur; Deorum instat, reueretur ac timet: in au-
ditorio illorum nemini licet eos alloqui. vbiq; tanta morum &
vultus seueritas est, tanta grauitas, cernēti vt quasi stuporē inco-
ntiant, promiscua illis virgis cædendi potestas est. cædūt VPI, hō-
rū genus, fascibus arūdinū quarundā inspicatarum, sesqui vni-
gitudine, trium vel quatuor digitorum latitudine. quæ cædi Man-
darinus iusserit, pronū in terrā prosternunt, & sublaris caligis, in
semicanis summam surā & poplites tam crudeliter diuerberant:
vt sexto vel octauo (vix enim hunc excedunt numerū) iectu, vel sub-
neruent, vel vitam se penumero tollant. clementer sibi consultum
credit, quisquis leui vulnere accepto claudicandi vitium effugit,
frequentissimum & leuissimis de causis infligi solitum supplicium
dies est nullus, quo non multi plectantur; sæpe etiam Mandarinū
inferiores, superiorum mādato: sed nefas magistratus insignita
dudos flagellare: ideo prius pileus illis & cingulum adimuntur, tū
discincti capite aperto vapulant. impune ferunt, si quem virga ita
cadant, vt emoriatur, præcipuè summi Mandarinū: alias nulli, præ-
terquam Regi, necandi reos potestas est. quæ flagrorum immanitas
& licētia, dici nequit, quem omnium in animis timorē & ob-
sequēdi præptitudinē infixit, nullus Europæ tyrannus est, quem
sic subditi metuant, vt Mandarinos Sinae. omnes hi magistratus
regio sūptualitur. Prætoria præcipuis in vrbibus habent, regni
pellectile & seruitiis instructa: in his habitāt, nulla secū macula,
nihil rerū adducunt, præter duos vel tres pedisequos: hos, cū de-
cedunt, secū reducūt, reliqua vt inuenere relinquunt; quibus suc-
cessor eadem lege vtatur. Si maior Mandarinus ea in vrbe non sit,
quando domo egrediuntur, gestatoria sella sublimis humero hu-
iulorum deferuntur. præcedit antea bulonum turba, VPI, & ce-
teri ministri, bini ac bini, magno inter se, totius viæ occupandæ
gratia, interuallo relicto: pars sceptrā ferrea stāno illita, pars vni-
luge:

la gestantes; quidam galeis ornati, alii virgas illas multifidas, nō-
 nulli ferreas catenas per solum magno cū strepitu trahunt, cetera
 reliqui magistratus insignia, pro Mandarinis, quē comitantur,
 dignitate. interea certis interstitiis (Mandarinum adesse) horreda
 voce pracones proclamant: videlicet, vt omnes via decedat. Sedet
 ille, in sella, vultu censorio, nunquā nictat, nutat, vel oculos solo
 attollit, nunquam vtramvis in partem vllius rei vidēda causa ca-
 put reflectit: ligneum dicas Hermetē. Subsequuntur, honoris cau-
 sa, multi pedites equitesq; si quis sit obuius, statim via deflectens
 geniculatur: qui honos cuiuslibet magistratui exhibetur. Nā si cel-
 lioris dignitatis aliquis occurrat, fugiūt omnes, vt vacua sint pla-
 tea, seque domum recipiunt, & ianuas ac tabernas claudunt. mira-
 rum, eo transeunte, vel in pleno hominum foro, silentium, mira
 tranquillitas: nemo mutire ausit: certi omnes, parata verbera, si
 contra faxint. A reliquis ergo Mādarini vestitu, ministeriis, habi-
 tatione discrepant: Nauibus etiam, quas peculiare, pulcerrimas,
 ornatissimasque reges illis attribuunt. Par nauiganti, qui gestato,
 honor exhibetur. quā cūm Rex cuncta suppeditet, apparet nimi-
 rum, quanta sit impensarum & vectigalium regiorum magnitu-
 do. Mandarinis omnes ingenio & prudētia naturali excellunt, cū-
 que studium omne suum ponant in ciuili scientia excolēda; haud
 mirum est, si eam administrandae Reip. disciplinam adinuerint;
 cui equidem parem nullam credo ab aliis fuisse excogitāda. Hoc
 vt intelligatur, efficiam, si diligenter ea quae mox subijciam per-
 penderitis. cogitanti igitur, quae sint potissimae tam commodē in-
 stituta istius Reip. causae: illa primo loco occurrit: honores & e-
 molumenta solis iis proposita, qui eruditione excellunt: ita exci-
 tantur Sinarum animi ad studia litterarum alacriter amplectēda:
 Vnde fit, vt disciplinae vsque adeo floreat, vt vix vlla sit vrbs, cui
 coniuncta non sit academia: quae omnes & numero studiosorum,
 & assiduitate laboris, ceteris vniuersi orbis scholis sunt preferē-
 da. nullus enim est, qui non omnem moueat lapidem, vt Manda-
 rinatu adepto, ad quem non alia via peruenitur, ambitiosi animi
 sui sum expleat. Sunt eorum tamen literae, si nostrorum hominū
 sapiētia conferuntur, admodū imperfectae: nec aliae ferme, quā
 veterum gentilium fuere, antequam ab Aristotele apta methodo
 comprehenderentur, & Christiano lumine illustrarentur; aliqua
 illis physiologiae, & medicinae cognitio, ethices etiam, & Astrolo-
 giae, aliarūq; mathematicarū disciplinarū: maxima ex characterū
 & Mandarinis sermonis cognitione cōmēdatio petitur; quod idio-
 ma vsum illis praebet, quē nobis latinus sermo: multo in eo studii
 ponen-

ponendum, multum tēporis, magni labores exantlandi, ut aliquid saltem, in eius usu & cognitione, progrediantur. Ciuilis tamē disciplina, & legum Sinentiam perdiscendarum, præcipua omnibus cura. Libris amplius quàm nos abundant prælo excusis, maximæque passim & refertissimæ variis codicibus bibliothecæ occurrunt quibus artes illæ omnes & innumera alia explicantur. Credibile hoc, cum proceres quique & nobiliores alii studiis litterarum apprimè dediti sint, & libris conscribendis; quibus eruditionis famam aucupentur: ita factum, ut de Sinentibus rebus omnibus, in crebris, fodinis, animantibus, plantis, herbis, arboribus, & id genus minutissimis quibusq; exactissimè & accuratissimè scriperant. Nonnullos huiusmodi libros vidi; ex quibus opera fidore interpretum multa mihi decerpsi, cōmunicaturus illa vobiscum, Deo dante, aliquando, quæ vobis & voluptati & admirationi futura confido. quare cum à doctis hominibus tota imperandi uoxa dependeat, necessarium est, valde rectam & ordinatam esse. Hæc accedit incredibilis series & connexio magistratuum & subditorum. Videtur enim hæc Resp. (nisi quòd multum seruis timorè innitatur, & magna ex parte tyrannidem sapiat) religiosa aliqua familia bene instituta. Rex vnus vniuersi regni & supdorum singulorum Dominus, ita ut nec soli palmus sit, qui ad Regem non pertineat; omnes incolæ, siue urbani siue rustici, pro solo, quotuntur, quemque colunt agro, certam regi pecuniam pendunt quotannis. quare à subditis omnibus tanti sit, quanti fieri homo potest; timetur adeò, ut nequeat amplius, tam absoluta cæca potestas non omnia pro nutu gerit, certis imperandi legibus innatur; quas primi Reges tulerunt, & sequentes deinceps semper obseruarunt. auscultat Rex consiliariis seu senatoribus, quæ legum Regni præscripto omnia moderantur. Regi subsunt hi consiliarii, consiliariis Proreges parent, Proregibus Mandarini inferiores obsequuntur, hi imperant plebi. quam ergo potestatem in plebem urbis Mandarini, eandem in hos Proreges seu Provinciarum Mandarini obtinent; eandem in istos regium consilium, & in istud Rex ipse exercet: ita omnis potestas alteri subicitur, & quicquid a maiore minor expauescit, maiori hoc alius Dominus minatur; maioremque hoc ordine minor genu flexo alloquitur. Magnæ sunt huius ordinatissimæ scalæ ciuilis cōmoditates, Nam & fideliter, quæcunque toto regno geruntur, ad regias aures referuntur; & Superiorum iussiones vix vnquam irrita spe sculstantur; nec latere potest culpæ vel erroris auctor, sed illa mox claro iudicio suum prodit auctore, & soli auctori est noxæ, nullus enim

veniæ, nullus gratiæ locus. Dignum duxerim, quod Superioribus
 adjiçatur: tantam in exequendis Superiorum mandatis diligen-
 tiam & sollicitudinem præstari, ut ipsa ferè iussa opere præuenire
 videantur. Stant autè atrecta omnes ad magistratus imperium, &
 verba ex ore loquentis haurientes, euolant confestim, quò jubean-
 tur: & sine mora, sine caustatione vlla, geruntur omnia. Sic celer-
 ritè ingentes exercitus conscribuntur; maximæ classes instruun-
 tur; ædificia & magnificæ moles eriguntur; aliâque, in quæ aliis
 in prouinciis & mensēs & anni sunt impendendi, conficiuntur.
 non parum ad festinationem illis prodest, paratè semper pecuniæ,
 anaonæ, instrumentorū, materiæ; quanta diximus vis: sed fabricorū
 & operis præfectorum multitudo, & quam modò memorauimus sub-
 ordinationis series, potissimè ad id deseruiunt. Quid dicam de so-
 licitudine & cautione maxima, qua periculis imminentibus oc-
 currunt? de vigilantia, qua prospiciunt, ne qua ex parte pax & orium
 publicum perturbetur? semper æquè anxii sunt, æquè animorum
 cogitationemque in omnes euentus intendunt, ac si muros hostis
 haberet: quare, non nisi maxima cum circumspectione, commer-
 cia & negociationes peregrinorum admittunt; ipsi vix aliò profi-
 ciscuntur. Mortis supplicium constitutum in exeros mediterræ-
 nea ingredienti: Certi portus mercatoribus assignantur, nego-
 tiandi gratia; ad quos accedere tamen non possunt, donec pecu-
 liarem facultatem à loci magistratu obtineant, idque certis tem-
 poribus, nec aliò migrare vel excurrere licet. tam religiosè id ser-
 uatur; ut cum Lusitani à triginta iam annis ibi mercaturam fa-
 ciant, & multi larem in quadam Sinarum insula sibi delegerint;
 non tamen illis permittatur alibi versari, vel quoquam, nisi Can-
 thonem, pergere; idque impetrata prius venia magistratus, annū
 tempore constituto, & numero dierum præfixo; ea quoque lege,
 ut nec in oppido, nec in continente, sed in nauibus somnum ca-
 piant; interdum etiam vetus oppidum, vbi magistratus habitant,
 nunquam ingrediuntur: & ut breuiter dicam, vehementer sibi ab
 exteris omnibus malum metuunt. omnia oppida perpetuo præsi-
 dio militum & vigiliarum excubiarumque consuetis successioni-
 bus non secus asseruantur, ac si validi cuiuspiam hostis arcta obsi-
 dione premerentur. Ut aduersperascit, omnes portæ ac postica ci-
 uitatis clauduntur, & obfigillantur. clauēs ad Mandarinum defe-
 runtur, excubitores haud magnis interstitijs diuisi stant in mor-
 nibus, & cymbalorum quorundam sonitu sibi inuicè respondent.
 Similes custodiæ sunt in Mandarinum domo, in publicis carceribus
 & viis ciuitatis. Nam & hæ portas suas habent, nec ante lucem
 portæ

portæ rurales vnquam, sed simul cum vrbicis portis referatur. Vigilibus mandatum, videant ne quid in ciuitate perperam vel præter ciuilem disciplinam geratur. ita sibi ab externis insidiis cauere turbas & seditiones intestinas parum metuunt, & verò nõ habentur magnopere pertimescant. nã à proceribus regni (nepe liberis & minoribus regiis) nullum periculum est; quibus, vt largitur ad voluptuariam & luxuriosam vitam, in illo suo religationis latibulo prouisum est; ita potestas omnis & iurisdictio sublata; solis ea Mandarinis concessa; qui, vt nihil moliri neq; nouis rebus studere queant, inde cõtingit: quòd, qui perperui sunt, & successione hereditaria eò perueniunt, Mādarini militares, subditi sunt, & a ciuilibus Mandarinis coërcentur. Ciuiles autem isti singulis triennium magistratu defunguntur, & quia virtute ad illã dignitatẽ euehi solent; sunt vt plurimum tenuioris fortunæ homines, nec affinitatibus aut clietelis potètes. Præterea nunquã in patria officium gerunt; sed in aliena prouincia; & quãdo plures vna in prouincia imperant, omnes ex diuersis prouinciis oriundi sint, oportet. demum ad hunc modum diuisi sunt, vt qui bellicis rebus præest, ciuiliu curam non gerat; qui jus dicit, nihil se fisci rationibus ingerat. Præfecti verò ærarii Tamiacis, nec Tamiaci Fabricensibus le immisceant. Magistratus præterea, nõ quibus volunt, sed acceptis à Rege ministris & seruitiis vtuntur. hac ratione semina conspirationum sustulere. Nulli denique cum telo ambulare licet: Statutis tantũ temporibus arma ferendi ius militibus quibusdã conceditur: & graues legibus pœnæ propositæ sunt illis, qui aliquo telo vulnerarint. Omnes ergo Sinarum pugnæ atque rixæ, pugnis, dentibus, calcibus depugnatur, & capillorum euulsionibus; qua in re illud ridiculum est, quòd vtroque vt plurimum virgu cæso dissidia sopiuntur, ita pax ex vtriusque parris animi sententia inicitur, & paucissimæ existunt similitates, aut odia, aut vulnera, aut neces; quibus pestibus cæteræ nationes affliguntur. Sinis alta pax si pax dicenda, quæ vera animorum quiete destituitur, quam sola illis veræ fidei lux potest inferre.

DE MÖRIBVS QVIBVSDAM INSTITVTIS,
ET RELIGIONE Sinarvm.

HÆ & alię Sinarum laudes (quarum exiguam sanè partem delibauimus) multis magnisque vitiis & quasi fœditatibus quibusdã pœnè obsolescunt, multa nãq; & grana in hanc præclarã Reip. formã inquinamenta irrepserunt, quòd necessarium

cessarium est illis accidere, qui veri Dei fide destituti, in dēssimis
 veritatis & veræ vitæ tenebris versatur. precipua paucis recēbo.
 Primus itaque error ex nimia illa flagellandi licentia nascitur.
 Cū enim Mandarinis absoluta huius pœnæ potestas comperat,
 atroces videlicet subditis iniurias passim inferunt: sœpiunt in po-
 plites, fortunas omnium depopulatur: quicquid concupierint, vel
 ab iniuris extorquent. redimunt miselli graues hæc vexationes
 donis luculentis; & secum bene agi credunt, si pecunias auferre
 contenti, flagris abstineant. Solent quidem a Rege quotannis
 Syndici per prouincias mitti; qui inquisitione exactissima scrutē-
 tur, num quid peculatus aut reperundarum iudicio dignum ma-
 gistratus patrarint: & si quos occulti vel manifesti criminis reos
 nanciscantur, dignis illos suppliciis afficiunt: sed ea Mandari-
 norum sagacitas, ea doli mali subtilitas est, vt pleraque la-
 teant, nec erui queant. ingentes ergo diuitias sibi parant,
 cæque potissimum ex xeniorum incredibili multitudine, quæ
 est quidam; pauci illi & ex primi ordinis Mandarinis, repu-
 diant; ea tamen, quæ officii velamento exigere & corradere
 possunt, mirum est in quantam pecuniæ summam excreuant,
 quare. cū præter has jacturas, etiam tributorum, pensatio-
 numque variarum in Regis fiscum inferendarum, grauissimo
 onere premantur, fit vt quamuis amplissimæ sint prouinciæ o-
 pes, rusticana tamen & infimæ sortis plebs, maxima egestate af-
 figatur. Alius, nisi fallor, grauior est & periculosior, natus ex mi-
 litæ & armorum tractandorum ruditate, & seruili illo verberum
 metu, quo sic animi dejiciuntur, vt non viriles, sed muliebres ge-
 rant. Gens enim Sinarum totius Orientis maximè imbellis & ef-
 feminata est: nec animus illi nec manus ad pugnandum à natu-
 ra concessæ videntur. vnus Iaponius nunc 50 nunc 100
 Sinas audet prælio laceffere: Aquilonares excipio; qui, quod
 Tartaris & aliis bellicosis hostibus finitimi sunt, artem mili-
 tarem tenent, & equestri laude jaculandique peritia com-
 mendantur, nec animo nec viribus Tartaris cedunt, & in-
 gentes illorum exercitus fortiter sæpe repellunt. nec video cur
 hæc natio fortissimis gentibus non possit resistere, si modò, metu
 illoposito, bonos animos resumeret, & se militiæ daret.
 Sunt enim nati in plaga frigida, vastis corporibus, colore al-
 bo, bene formatis vegetisque membris, cibis bonis ac multis ves-
 cuntur, ingenio valent, manuum dexteritate excellunt. docuit id-
 ipsum euentus. In littoralibus nãque Chinchei, quæ Iapones præ-
 das agere soliti, 100 vel 200 in terram egressi, totâ actâ pro lubito
 impu-

impunè deprædabantur; nunc, quando longè maiori numero id
attendant, vt plurimum confignantur. tantum potuit assuetudo,
& crebri cum Iaponiis confictus. Præterea à Lusitanis vsus sclo-
petorum acceperunt, & magna huiusmodi sulphureorum tormen-
torum vis in Sina reperitur: neque dubitandum, exercitatione
petitiam iis vtendi adepturos: cum videamus, Indis Australibus il-
lis fusci coloris, qui nec ingenio, nec viribus, nec animo Sinis sibi
cõferèdi, crebris præliis cū Lusitanorum classe hoc accidisse. Ter-
tio loco posuerim crudelitatem & inhospitalitatem; quæ huic gèri li-
cèt natia videatur; tribuerim tamen nõ tantùm maligno & perfu-
do illorum ingenio; sed etiam timori illi seruili, quo in officio cõ-
tinètur; & quod cõmerciis aliarum gèrium ferè careant. vt vt est,
feri sunt, nec misericordia tanguntur; nec vllis mortalibus bene-
volunt. Magistratus omnem suam potestatem & jurisdictionem in
eo positam credunt, vt subditos ergastulis & suppliciis crudelissi-
mè diuexent. Populus nullam familiaritatem cum exteris cõtra-
hit. tot iam annos Canthoni versantur Lusitani; nullus se tamen,
in hanc vsq; diem, Sinarum cum illis eo amicitia, familiaritatis, aut
humanitatis vinculo colligari est passus, quo cætera gètes cõtra-
uerunt. Præternauigè licèt piscatorii mille lenuncul, vel alterius
annonæ scaphæ ponè Lusitanorū classem, humanissimè cibos cõ-
mèdi gratia appellentur, pretium quale piscatores noluerint on-
ratur; etiã si certò scirèt classiarios fame emorituros, nunquam, vt
illis vel sardam vel apuam vnã vèdant, accesserint. Planè vultus
mortalium deterrimū videtur: pecuniæ sunt auidissimi; eius gratia,
nihil tam nefarium, vel scelestum, quod nõ aggrediantur: falsèdi,
furadi, prodèdi peritissimi: vèditiones eorum, maximè si cum pe-
regrinis cõtrahant, fraudationum plena: venalium gallinarum sto-
machos arena implèt; reliqua animalia, aqua & vèto, pòderis au-
gèdi causa, suffarcinant. Nam cuncta per æs & librari diuendunt.
Lògum foret, reliquas technas ascribere. ipsi Mandarini profitè-
tur, tam improbos & nequã esse Sinas; vt, nisi crudelissimè cèdan-
tur, nihil ab illis equi queat impetrari. pleriq; tales, nõ desunt ta-
mè mercatores aliqui, qui fidem colant, dolos & perfidiam auer-
tent. Sanè spes me non exigua fouet; si lux illis verè fidei illucescat,
ad honestatè & probitatè cæteros quoq; perduci possent: me cre-
dere iubent, modicè illæ Christianorum, quos hic piculani aqua
abluimus, primitiæ: excellunt enim bonitate & deuotione. Quar-
ta Reip. Sinensis pestis inde dimanat; quod maxima sit incolarū
multitudo, & pars eorum maior nõ modici paupertate premar-
tur. Accedit peruersa indoles; quam suppliciorum accerbitas ex-
asperat

sperat & accendit. Si quis enim graue aliquod flagitium comit-
 tar, & fuga licitorum manus euadat; mox in neruum consanguinei
 cognatique proximi omnes abripiuntur: ibi tam diu carceris pa-
 dore & verberum cruciatu macerantur, donec fugitiuum iudici
 exhibeat, multi itaque, tum ut indoli suae ad latrocinia procliu in-
 dulgeant: tum etiam, ut numellas & virgindemias illas effugiant;
 ubi cognatorum quispiam delictum aliquod perpetravit, quod ve-
 num superest, latrocinia & pyratice cogitant, talibus scater pro-
 uincia, potissimum quam mari alluitur, sepe illi insulas & maritima
 loca inuadunt; rapinis, stupris, caedibus, incendiis complet omnia.
 Contra quos classes a Mandarinis instruuntur: Sed ab his ipsis
 classariis intolerabiles saepe clades Sinæ accipiunt; obuias enim
 mercatorum naues inuadunt, vectores, nautas, & epibatas occidunt,
 caesorum capita Mandarinis adferunt; ita & praedam retinent, &
 praemium insuper accipiunt. Nam certa pecunia pro singulis la-
 tronum capitibus ex publico numerari solet. Hac praemiorum dul-
 cedine illecti, noctu non raro pagos remotiores perunt; omnia ex-
 pilant, quicquid proderet obtuncant: necatorum agricola-
 rum capita, latronum esse ementiuntur. Crudelia haec, fediora
 quae sequuntur, quare leui calamo attingenda. Impura libidine,
 quam auersatur natura, vel publice infames: mira in hanc labem
 propensione: auersi, aduersi aequè impudici: nihil tam scdum, quod non
 agant, quod non patiantur. Ab eorum consuetudine contagionem Ja-
 ponii traxerunt, nullus pudor, nulla erubescencia, gloriantur ipsa
 turpitudine: auget malum, soli fertilitas & abundantia, tamque co-
 pioso cibo & potu luxuria accenditur; & cum Cerere & Baccho Ve-
 nus effervescit. Eiusmodi enormia & scdca peccata, ingeniorum
 aciem plane obrundunt, & sinecro rationis lumini, ne rectum queat
 conspiciere, penitus obstruunt; ut quantumuis prudentes, in ciui-
 libus domesticisque curis; adeo tamen hebetes & plumbei sint in-
 tis, quae ad Dei cognitionem & animarum salutem, & eam quae mor-
 tuis manet remunerationem attinent; ut plane amentes & huma-
 nae rationis prorsus expertes esse videantur: nihil harum rerum, vel
 per se norunt, vel ab aliis cognoscere volunt, aut audire: quic-
 quid illis dicitur, id surdis vel saecis potius canitur. Vnum in tot ma-
 lis laudabile, & praeter gentiliū mores obtinent; quod seminarum
 custodiam, non segnem, gerant: domi illae latent, nec unquam ferè
 foras prodeunt, aut in publicum progrediuntur; claustris, monia-
 lium ritu, contineri dicat: praeter eas, quae publice questum cor-
 pote profitentur; aliarum, in tanta hominum turba vix ullam in via
 publica aspicias. Si quas necessariae caussa domo euocent, gesta-
 torio

torio vnde quaque tecto & munito, ne à quopiam conspici valeat, humeris lecti cariorum deferuntur. Vtremque etiam Sinarum diligentia progressa. nam, vt femineas discursationes & deambulationes impediunt, nascuntibus puellulis tenellos adhuc pedes manibus premunt & arctant, vt minimum quid augeantur; & ad breues pusilli que permaneant, vt vix plantis quæcant firmiter insistere, factum paulatim consuetudine, vt hanc pedum paruitatem pulcritudini & decori ducant. Viri corporis habitu similes sunt Europæis; humido ac calido temperamento, alacres, læti, iracundi, & qui motus animi nec vincere nec dissimulare norunt: multum enim absunt ab ea sui victoria, & rationis in subitas affectiones animi imperio, quo Iaponii pollent: minimis de causis litigant, & clamoribus cõuictisq; agunt, ab iis ad verbera deueniunt, capronatam euulsione, alapis, colaphisq; decertant mulieribus, aliis armis abstinent; laudantur, qui calariem prolixiorum alunt plerisq; ad imos vsq; talos immittitur, cæteris quàm nostratibus mulieribus multo longior est. æquali tenuiorũ & diuorũ studio peccat illam quotidie, comunt, discerniculo discriminant, & nihil non ad eius ornatum molitur: tandem comas in verticem capitis reuoluunt, & iis in altum aggestis, quoddam quasi suggestum comæ extruunt; hoc tenui capillari, ex fetis equinis contexto, inuoluunt; ita vt, rotundo ad capitis coronam foramine relicto, iude tutulus non inuenustus emineat. tunicis reguntur calaribus, & manicatis; manicæ ad humerum latissimæ paulatim per lacertum arctiores ad carpum astringuntur: femoralibus & tibialibus vntur laxis admodum, & turpiter follicantibus: calceis plane rusticanis, vt mulleorum vel Hetruscorum sandaliorum (qualia Iaponesis & Hispanis feminis sunt in vsu) altitudinem equent, in vinctum toto vestitu barbari & inelegantes sunt. Mandarinis (vt diximus) aliter amiciuntur. In familiari colloquio & congressu satis inter se ciuiles sunt & humani, Mandarinis præsertim: cum peregrinis hominibus, cuiuslibet ordinis aut conditionis sint, proterui admodum & agrestes: plebei maximè, quibus honestatis aut ciuilitatis nec mica inest. mensæ altæ, contra totius Asiæ morem, quibus in sedilibus assidēt: mantilia ante pectus, qualia Iaponis sed sine delectu aut religione, sine modestia aut modo illo Iaponiorum, omne escarum ciborumque genus indiscriminatim hauriunt. Quantum ad religionem & credulitatem, vanissima Sinarum omnia; in plurimas namque sectas diuisi, earum omnium fundamenta ex xacæ ferè voluminibus acceperunt, vt & Iaponis, qui quæ nouerunt à Sinis feruntur didicisse. Verùm cum Mandarinis

omnes ingenio & iudicio præsent, & studiis disciplinisq; se totos addixerint; naturali lumine & eruditione sectas hæc omnes fabulis & mendaciis refertas esse, facile perspexerunt: idcirco cõtēnēt, & despiciunt, vel saltē negligūt omnia, quæ ad religionē spectant: & cū superstitionis suæ ineptias cognoscant, nec tamē flagitiis & superbia exæcari assequantur intelligentia, vnū esse Deū, iudicem mortalium, & bene vel prauè commissorum remuneratorem, penitūs in animum suum induxerunt credere, nullam præter hanc hominibus superesse vitam, sed animam cum corporibus prorsus interire. propterea, quoad viuunt, hęc numinis instar coli & terrestrium Deorum loco haberi volunt; & veterum quorundam philosophorum politica præcepta suspiciunt, diuina verò & religiosa penitūs aspernantur. Bontios itaque (quorum multa istic quoque sunt examina) nō eo quo Iapones loco habēt; sed Mandarinī eos flocci faciunt, & vt prophanos, quotiescunq; collibuit, flagris cædi iubent: pauci admodum Bontii sunt, qui aliquo in honore habentur, eo quod minūs malè viuunt, quàm ceteri; qui Iaponicis multo etiam sunt impuriore: sed verberum metu à flagitiis nō nihil arcentur. Est & quoddā aliud in his locis pseudanachoretarū genus; in eremis degunt, mira victus asperitate & abstinētia se affigētes: horū viuēdi institutum admirātur, & colunt; Idola vt magistratus, sic & priuari, licēt domi suæ multa singuli habeant, iisq; sacrificent, planè nihili ducunt. nā si quādo minūs prospera fortuna vtuntur, vel nō potiuntur opratis, primò illa cōuitiis & cōtumeliis onerant, mox virgis & verberibus cōcidunt: ita cæsa, in sacrariis vel suppedaneis suis reponunt, & sumpto ex acerra thymia mate, succensūq; odoribus, in gratiā cum simulachro redeunt, & iteratò preces fundunt, si ne tum quidē impetrent, iterū flagris sæuiunt. profectò plus Mandarinōs quàm Deos suos verentur. merito: cū hos ex animi sententia cædant, illis vel inuiti vapulent. Varia Sinarum sunt Idiomata, tam diuersa, vt inuicem, qui Prouinciæ diuersarum sunt, si alloquantur, non intelligant: secus tamē, si absentes per epistolā agant. cuius rei hæc causa est: q̃ Sinarum characteres nō literarum, sed rerum notæ sunt; & easdem in omnibus locis figuras obtinent. quare licēt vocabula, quibus res exprimuntur, dissideant; eadē nihilominus figura eadē vbique res significant; eodē literarum beneficio cum Iaponiis agunt. Nam hos etiam characteres hi intelligunt: peccatis tamē & alia Iaponiis scribēdi ratio est, quam Sinæ ignorant. Omniū Sinarū populis, vt nobis latinus, ita Mādarin^o sermo cōmunis est, hoc in aula & iudiciis vtuntur, illum addiscere omnes

conantur, ut cum Mandarinis queant agere, quamobrem si Divina bonitati placeret, seminis Evangelici in his oris spargendi aditum aliquem patefacere, videmur nobis longè ex sola Sina, quam ex toto Oriente, maiorem messem collecturi: tum quia tanta est erga Regem obseruantia & submissio; ut si lex Christiana Regi & consiliariis eius probaretur, sine vlla dubitatione aut tergiversatione ad vnum omnes illam continuò amplecterentur: tum etià, quod natura facili & ingenio docili, nec à studiis alieno sint, altissimaque pace & tranquillitate fruuntur. Sed Regem adire, de quo fidelis nostræ rebus cum eo agere; id verò quantum humana prudentia assequi possumus, omnino peregrinis hominibus videtur impossibile. Sed cur desperemus, cum Deo cuncta sint facilia? Itaque duo Sacerdotes nostræ Societatis illic degunt, & ab aliquot iam annis in Mandarinæ linguæ studium incumbunt, nec penitendos progressus fecerunt. Equidem vnicum nunc nobis hoc iter videtur, ad Sinarum interiora penetrandi. Hæc vna illa causa fuit, cur P. Franciscus Xauierius tam ardens hoc negotium (Deo auspice) suscipere, non sine aperto vitæ periculo, deliberarit, nec animum desponderit, posse (Deo bene iuuante) Sinas ad Catholicam fidem perducere: de quo, ad rerum ab eo gestarum narrationem ex hoc diuerticulo, quasi in viam, redeuntes, deinceps loquemur.

(.)

QV. B.

